

Riječ akademika Dušana Bilandžića, potpredsjednika Republike Hrvatske

Dame i gospodo, poštovani uzvanici znanstvenog skupa, imam obavezu, vrlo prijatnu i ugodnu, da ovaj skup pozdravim u ime Predsjedništva Republike Hrvatske. Ne bih ovom prilikom, jer to je zadaća skupa, rekao gotovo ništa o važnosti ovog Zavoda za našu nacionalnu kulturu i znanost, ali ipak moram reći da kad se čovjek u bilo kojoj situaciji, a posebno u ovakvoj prisjeti i pokuša shvatiti što je Zavod i što su njegovi rezultati, ne može a da se ne sjeti Miroslava Krležu, koji je svojom golemom energijom, a neopisivo velikim znanjem, jednim unutrašnjim pozivom, učinio za ono vrijeme i one prilike zapravo čudo. Pitanje je, naime, hipotetično, naravno, bi li se bez takve ličnosti mogao razviti ovakav golemi rad u kojem su on i njegovi suradnici stvorili vrlo mnogo. Danas su se vremena znatno promijenila. Odnos prema rezultatima i baštini Zavoda postavio se po prirodi promjena, koje su se dogodile u našem društvu. Naime, ovaj Zavod je postigao goleme rezultate. Svojom lokacijom i kadrovima i sadržajem rada, on je, iako jugoslavenski, postao jedan od najvažnijih centara nacionalne kulture i znanosti Hrvatske. Ali u taj Zavod su se slijevali tokovi znanstvenih dostignuća i svega onog što čini enciklopedistiku iz svih naših republika, naroda i narodnosti, tako da je to djelo, koje je ovdje u obliku sinteze, zapravo djelo znanosti i kulture čitave Jugoslavije. Vremena su se promijenila. Gotovo preko noći nastala je vremenska distanca koja bi se u drugim prilikama stvarala desetljećima. Naime, pao je koncept vizije društva kakav je bio nošen ranijim političkim pokretima i sada umjesto da se čeka desetljećima kroz tihe evolutivne promjene, vremenska distanca, ona je sada stvorena preko noći. I to sada djeluje tako snažnim pritiskom, u smislu izazova, pa se nakon sloma projekta društva kakav je bio zamišljen u vrijeme kad je Krležu radio ovaj posao, samo po sebi sada se otvorilo pitanje revalorizacije posebno onih spoznaja ili onoga što je napisano u oblasti politologije, sociologije, dobrim dijelom i historiografije, a da ne spominjem suvremena kretanja između dva svjetska rata, drugi svjetski rat i ono što se događalo poslije rata, to se posebno odnosi na radove koji su tumačili, interpretirali poslijeratni razvoj. Znači, stvorena je preko noći golema vremenska distanca. Ona imperativno nalaže da se sada obave nova istraživanja, nove revalorizacije, nova tumačenja, nove interpretacije. Pri tome će se, naravno javiti ekstrem, u kojem će se pokušati minimizirati rezultate Zavoda u toj oblasti društvenih znanosti, izuzevši tehničke znanosti, medicinske znanosti. Bit će pokušaja da se baštini, koja je golema, smanji vrijednost, to je opasna tendencija, koju mi moramo suzbijati, ne nikakvim političkim i drugim sredstvima nego razboritim, mukotrpnim radom, jer je baština, koju je ovaj Zavod stvorio i u toj oblasti golema, apsolutno ima svoju vrijednost, bez obzira na to što su se vremena promijenila. Dakle taj

nihilistički stav prema rezultatima jest nešto vrlo opasno. Što se tiče odnosa nove vlasti spram Zavoda i spram te djelatnosti uopće, svaka vlast ako je na razini povijesnog vremena, ne može a da ne poštuje ovakve institucije i ovakve radove, a nadam se da je još važnije da znanstvena javnost, kulturna javnost, definira kao glavni i vrhovni sudija, a ne politika i ne politički forumi, da ona ima pravilan odnos prema Zavodu, njegovim radovima, kad kažem odnos, mislim da i dalje njeguje tu djelatnost, bez koje se život jednog naroda ne može zamisliti. Narod koji ne stvara enciklopedije, koji ne razvija enciklopedije zapravo u modernom smislu i ne može biti narod. Narod, nacija, ima nekoliko bitnih oznaka, koji ga čine nacijom, a jedna od tih oznaka je i ovaj rad, odnosno enciklopedija kao sinteza, bez koje društvo ne može. Još jedanput, pozdravljam vas u ime Predsjedništva i želim uspjeh u radu.